

Desetletnica

«Novega lista»

S to številko stopa Novi list v enajsto leto svojega izhajanja. Deset let ni ravno dolga doba, toda v tako razgibanem in usodnem času, kakor je naš, pomenijo vendarle že precejšen izsek zgodovinsko važnega dogajanja. In to dogajanje spada k razvoju, ki pelje svet proti novim oblikam in novim perspektivam vsega civiliziranega življenja, v novi vek atomske sile in vesoljskih poletov, pa tudi temeljitih preosnov na vseh področjih človeškega izživljanja, tako materialnega kot duhovnega.

Novi list je majhen list in je bil ustanovljen predvsem z namenom, da bi služil naši slovenski skupnosti v Italiji ter jo podprl pri obrambi njenih narodnih in socialnih pravic. Vendar si je ves čas prizadeval, da bi čim bolj odražal vse dogajanje in vse novo v svetu ter mu bil premišljen in pošten tolmač v zavesti, da naša manjšina ne sme ostati za svetovnim razvojem in da mora biti udeležena pri splošnem napredku ne samo pasivno, ampak tudi aktivno in zavestno. Ko je Novi list v svoji prvi številki dne 27. maja 1954 zapisal v svojem uvodnem članku, da »bo dvigal slovenski narodni ponos in se neustrašeno boril za našo enakopravnost na vseh področjih javnega življenja«, je imel v mislih prav to, da bo po svojih močeh prispeval k temu, da tukajšnji Slovenci ne bomo samo objekt vladanja in odločanja, ampak da hočemo zavestno in aktivno sodelovati pri oblikovanju lastne narodne usode in usode zemlje, na kateri živimo že več kot tisoč let.

V enajsto leto svojega obstoja stopa v zavesti, da je ta svoj namen pošteno izpolnjeval. S svojim delom informiranja in kulturnega ter moralnega vzgajanja hoče sooblikovati našo manjšino v živ in krepak del slovenskega naroda neglede na meje.

Novi list je tudi stal v vseh teh letih dosledno na braniku socialnih pravic naših delavcev, kmetov in obrtnikov, pa tudi vseh drugih naših delovnih ljudi. Hkrati je bil vedno zvesto na strani tistega tiska, ki se je boril za svobodo in enakopravnost vseh narodov in ras na svetu, proti ideološkim, in razrednim diktaturam, proti totalitarizmu in proti rasnemu zatiranju in proti izkoriščanju revnih. Dosledno je stal na braniku krščanske morale v javnem in zasebnem življenju. pri tem se je pa varoval, da ne bi zapadel v skušnjava integralizma, ki ne zna vskladiti krščanskih moralnih načel in svobode. Skušal je biti vedno olas resnice ter se ni bal izpostaviti se zanič. po drugi strani pa se je skušal izogniti preostrim in zlasti nepotrebnim polemikam ter je po svojih možnostih vzgajal k demokratični umerjenosti tudi v tem pogledu. Mislimo, da je do prinesel svoj pošten delež k temu, da se je v zadnjem desetletju močno spremenil ton

PRVA SEJA DEŽELNEGA SVETA

S slovesno sejo v dvorani tržaškega občinskega sveta je dežela s posebnim statutom Furlanija-Juljska krajina v torek, 26. t. m., postala stvarnost. Otvoritvene seje so se poleg 60 novoizvoljenih deželnih svetovavcev udeležili tržaški župan dr. Franzil, župani iz Gorice, Vidma in Pordenona, predsedniki vseh treh pokrajinskih uprav (tržaške, goriške in videmske), predsednik dežele Tridentinsko-Južni Tirol, več državnih poslancev, vladni komisar dr. Mazza in nekateri povabljeni.

Deželne svetovavce je pozdravil župan Franzil, ki je med drugim dejal: »Rojstvo 5. dežele s posebnim statutom, ki združuje v eno samo skupnost Furlane, Goričane in Tržačane, pomeni svečan dogodek, ker nova ustanova organsko povezuje ob vzhodni meji domovine tiste dele italijanskega ljudstva, ki so bili zaradi zadnje vojne razcepljeni.« »Čvrsta skupnost Italijanov ob vzhodni meji — je nadaljeval dr. Franzil — se tako utrjuje v okviru dežele in teži k uresničenju svojih ciljev, med katerimi je v prvi vrsti skrb za nacionalne koristi v teh krajih.«

Kot vidimo, je imel g. Franzil izrazito političen govor, v katerem je po stari navadi glasno zabrenkal na nacionalistične strune in predvsem popolnoma prezrl tisto stvarnost, ki se ji pravi slovenska manjšina. V svojem govoru je omenil Istrane in celo Dalmatince, le Slovencev ni hotel ali si ni upal imenovati!

GOVOR ZAČASNEGA PREDSEDNIKA

Po Franzilovih besedah je spregovoril začasni predsednik deželne zbornice, socialist De Sandre, ki je zasedel predsedniško mesto, ker je najstarejši svetovavec. Najprej je pozval najmlajša svetovavca — Jarca in Baicichija — naj prevzameta tajniški mesti in nato prisegel zvestobo republiki in deželi. Enako prisego so zatem položili vsi svetovavci.

Začasni predsednik je v začetku svojega govora pozdravil predsednika republike, pri čemer je poudaril, da se vse ljudstvo

pri obravnavanju naših političnih in ideoloških zadev.

Dosledno je stal na pozicijah miru in je z veseljem pozdravil vsako mirovno pobudo, vsak doprinos k svetovnemu pomirjenju, od katerekoli strani je prišel.

Ko obračamo zdaj poglede naprej, v bodočnost, smo prepričani, da je pred nami prav tako razgibano razdobje, ki bo zahtevalo odločnosti in poguma pri obrambi naših narodnih pravic ter dosledno pojmovanih demokratičnih in krščanskih moralnih načel. Toda Novi list stopa v drugo desetletje svojega izhajanja odločen, da bo vztrajal na istih načelnih pozicijah kot doslej.

dežele Furlanije-Juljske krajine v tem trenutku čuti globlje povezano z omikanim razvojem države. Izrazil je tudi prepričanje, da bo dežela zajamčila zlasti na svojih nerazvitih področjih učinkovitejši in varnejši razvoj, kar velja predvsem za kmetijstvo, industrijo, trgovino, obrtništvo, turizem in šolstvo. »Nikdar nismo smatrali — je dejal socialistični svetovavec — dežele za sredstvo ali možnost razdruževanja in cepitve tiste velike stvarnosti, ki je italijanska domovina, v zvestobi do katere ne zaostajamo za nikomer.« S temi besedami je svetovavec očitno polemiziral z desničarji in z njihovim pojmovanjem deželne ureditve.

IZVOLITEV PRVIH ORGANOV DEŽELE

Zatem je De Sandre izrazil željo, da bi deželno vlado sestavljale vse resnično demokratične sile, kajti le tako se bodo lahko pričeli hitro reševati številni problemi, ki zanimajo celotno prebivalstvo dežele. »Te politične sile — je nadaljeval govornik — bodo morale zajamčiti prevlado načel javne morale, pravičnosti, resnosti in demokracije ter bodo morale vzbuditi v vsakem državljanu in zlasti v pripadnikih etničnih manjšin, ki prebivajo v deželi, globoko prepričanje, da so pred oblastjo vsi državljani popolnoma enakopravni.«

Sledile so volitve predsednika zbornice, ki so se zaključile z naslednjim izidom. Tržaški demokristjanski prvak dr. De Rinaldini je prejel 34 glasov, 24 glasovnic pa je bilo belih. Kot je bilo predvideno, je bil torej izvoljen dr. De Rinaldini, občinski svetovavec KD v Nabrežini in ravnatelj tržaške ustanove za turizem. Za podpredsednika sta bila izvoljena goriški socialdemokrat odv. Devetag in videmski komunist Pellegrini, za tajnika pa socialist Moro in demokristjanska svetovavka Pittino (oba sta iz Vidma). Razdelitev mest v predsedstvu zbornice je potekala na osnovi sporazuma, ki so ga pred sejo sklenile vse večje stranke (demokristjani, komunisti, socialisti in socialdemokrati).

Te stranke so se tudi sporazumele o sestavi verifikacijske komisije in komisije za pravilnik. Predstavniku Liste slovenske skupnosti je bilo pred imenovanjem komisij zagotovljeno, da bo vključen v komisijo za pravilnik, a to se žal ni zgodilo, tako da v tej važni komisiji ni nobenega Slovenca.

Novoizvoljeni predsednik zbornice je v svojem kratkem govoru izrazil predvsem željo, da bi svetovavci kljub ideološkim, političnim in jezikovnim razlikam plodno sodelovali pri delu v deželni zboru in njegovih organih. Seja je bila nato na predlog voditelja demokristjanske skupine odložena, da se politične skupine lahko sporazumejo o sestavi prve deželne vlade.

RADIO TRST A

♦ NEDELJA, 31. maja, ob: 8.30 Poslušali boste... Od nedelje do nedelje na našem valu; Kmetijska oddaja; 9.30 Glasbila in zvonovi v slovenski pesmi; 10.00 Prenos sv. maše iz Stolnice sv. Justa; 11.15 Oddaja za najmlajše: »Začarana koza«, mladinska igra Aleksandra Marodiča, Igra RO, vodi Lojzka Lombar; 12.00 Slovenska nabožna pesem; 12.15 Vera in naš čas; 13.00 Kdo, kdaj, zakaj...; 14.30 Sedem dni v svetu. 15.30 Radijska novela: Lidija Sejfulina: »Gubernator«; 18.30 Po društvih in krožkih: »Zbor in dramska skupina Vesna iz Sv. Križa«; 20.30 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: Ljudstvo baja, ljudstvo poje: »Ljubezni - bolezen«; 21.00 Vabilo na ples; 22.10 Peter Iljič Cajkovski: Simfonija št. 4 v f-molu, op. 36.

♦ PONEDELJEK, 1. junija, ob: 11.45 Italijanski akvarel; 12.15 Iz slovenske folklore: Niko Kuret: »Ljubezni - bolezen«; 18.00 Iz lovčevih zapiskov: Ivan Rudolf: »Srnjaček pod bukvijo«; 18.30 Iz cikla koncertov »Arte Viva« v Trstu Paul Hindemith: Kleine Kammermusik; Izvajavci: Bocenski kvartet; 19.15 Radijska univerza: Jože Peterlin: Michelangelo Buonarroti: »Njegovo življenje«; 21.00 Giovanni Battista Pergolesi: »Livietta in Tracollo«, ope a v dveh prizorih, Giovanni Battista Pergolesi: »Zaljubljeni brate«, komična opera v treh dejanjih.

♦ TOREK, 2. junija, ob: 9.00 Glasbena matineja; 10.00 Franc Orožen: »Ljudstvo v italijanski ustavi«; 11.45 Operni dueti in terceti; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 15.30 »Zadnji krajec«, drama v treh dejanjih, Luigi Squarzina, prevedel Vinko Beličič. Igra RO, režira Jože Peterlin; 18.00 Italijanscina po radiu; 18.30 Sodobna italijanska glasba, Mario Zafred: Simfonija št. 6; 19.15 Pisani balončki, radijski tednik za najmlajše; 21.00 Pregled italijanske dramatike, pripravila Josip Tavčar in Jože Peterlin. XXIV. oddaja. Italijansko gledališče pred prvo svetovno vojno; 22.00 Slovenski in jugoslovanski solisti. Sopranistka Ondina Otta, pri klavirju Livia D'Andrea Romanelli. Na sporedu so samospevi Borisa Papandopula.

♦ SREDA, 3. junija, ob: 11.45 Glasbeno potovanje po Evropi; 12.15 Zgodovinske zanimivosti; 18.00 Znanstveni leksikon; 18.30 Nove plošče resne glasbe; 19.00 Pevski zbori Julijske Benečije in Furlanije; 19.15 Higiena in zdravje; 21.00 Simfonični koncert Orkestra Italijanske radiotelevizije iz Turina. Vodi Enrique Garcia Asensio. Heitor Villa-Lobos: Chorus št. 9; George Gershwin: Koncert v F-duru; Manuel de Falla: Trirogelnik, prva suita; Carobna ljubezni, suita. V odmoru Knjižne novosti; Josip Tavčar: »Knjiga Pier Antonia Quarantotti-Gambinija Luce di Trieste«.

♦ CETRTEK, 4. junija, ob: 11.45 Ameriški odmevi; 12.15 Za smeh in dobro voljo. Besedilo Danila Lovrečiča; 18.00 Italijanscina po radiu; 18.30 Solistični koncert, Franz Liszt: Koncert št. 1 v Es-duru za klavir in orkester. Igra pianist Giuliano Silveri; 19.15 Sirimo obzorja: »Josip Plemelj - slovenski matematik«, pripravila Mara Kalan; 21.00 »Ljubezni pisma«, drama v treh dejanjih, Gherarda Gherardija, prevedel Martin Jevnikar. Igra RO, režira Jože Peterlin; 22.55 S Festivala Dveh svetov.

♦ PETEK, 5. junija, ob: 11.45 Naš juke-box; 12.15 Pomenek s poslušavkami; 18.00 Bilo je nekoč... Venec pravljice, pripovedk, legend; »O neumnem in nevednem sinu«, pripravil Jurij Slama; 18.30 Solisti Julijske Benečije in Furlanije; 19.15 Radijska univerza: Aroldo de Tivoli: Električna: »Izmenični tok«; 20.30 Gospodarstvo in delo; 21.00 Koncert operne glasbe. V odmoru Znanost in tehnika: Slavko André: »Meteorološke ladje«.

♦ SOBOTA, 6. junija, ob: 11.45 Jugoslovanski orkestri in pevci; 12.15 Po tujih krajih; 15.00 »Volan«. Oddaja za avtomobiliste; 15.30 »Opojnost pomladne zemlje«, radijska komedija. Zvonimira Bajsiča, prevedel Ivan Savli. Igra RO, režira Stana Kopitar; 17.20 Drugi Vatikanski koncil; 18.00 Poglavja iz zgodovine slovenske književnosti: Vinko Beličič »Valentin Vodnik kot pratikar in časnikar«; 19.15 Družinski obzornik; 21.00 Veliki orkestri lahke glasbe: Bruno Canfora; 21.30 Vabilo na ples; 22.55 Sodobna simfonična glasba.

TEDENSKI KOLEDARČEK

31. maja, nedelja: Angela, Maja
1. junija, ponedeljek: Radovan
2. junija, torek: Progl. rep., Velimir
3. junija, sreda: Pavla, Klotilda
4. junija, četrtek: Franc, Dika
5. junija, petek: Ferdo, Bonifacij
6. junija, sobota: Milutin, Norbert

Sovjeti snubijo Japonsko

Sovjetska zveza se zadnji čas trudi, da bi »nevtralizirala« Japonsko, če že ni upa nja, da bi zrevolucionirala tamkajšnje mase, še preveč zakoreninjene v tradiciji. Te dni se je s takimi nameni mudil tam podpredsednik sovjetske vlade Mikojan in pridno prirejal tiskovne konference. S kakim uspehom, bo pokazala bodočnost.

Japonska je veljala do konca 19. stoletja kot od sveta odmaknjena država. Ko pa je sedel na prestol božanskih prednikov mikado Mutsuhito, se je otoška država začela silno naglo razvijati in civilizirati. Nekoliko seveda tudi na škodo svoje starodavne kulture.

V enem oziru pa se še vedno drži starih navad. Japonskega cesarja in njegovo družino imajo še vedno za potomce božanstev. Po porazu v drugi svetovni vojni je bil sicer odpravljen uradni naslov »božje cesarstvo«, toda vladar Hirohito in cesarska družina uživata pri japonskem ljudstvu še vedno izredno spoštovanje. Mnogi družinski člani so se sicer pomeščanili, stopili v zakonske zveze z nižjimi družinami, cesar je pa kljub temu še vedno mistično bitje. Pravi Japonec se še danes prikloni, tudi če vidi samo na radijskem ekranu cesarjevo osebo.

Spoštovanje je zakoreninjeno še v starih navadah, ko so se rdeče lak rana vrata cesarske palače dvakrat na leto odprla in je padlo ljudstvo na obraz pred svojim carjem. Mogočni sin božji je pa bil poražen v drugi svetovni vojni. Prav takrat je pa dokazal svoje vrline. Vse ponižanje je vdano prenašal s svojim ljudstvom. Zato ga je začelo še bolj spoštovati.

Hirohito je preživel pusto in prazno mladost cesarskega princa. Ze ko je imel dve leti, je moral prebiti ves dan po strogo predpisanem ceremonijalu. Obdajalo ga je šest tisoč dvorjanikov in služabnikov, ki so določali in pazili na vsak korak »božjega sina«. Dvorjani so bili razdeljeni na pet strogo deljenih stopenj. Četrta stopnja je imela nalogo potresati pota v obširnem cesarskem parku s cvetjem in vejami, ko je šel deček na sprehod. Niti senca podložnih ni smela pasti na osebo cesarja in njegovega sina. Šele dvorjani druge stopnje so se smeli pred njim samo prikloniti, z očmi ga pa niso smeli pogledati. Le deset mož prve stopnje je imelo s cesarjevičem neposreden stik. Ti so bili tudi njegovi vzgojitelji in učitelji. Komaj je postal polnoleten, so mu izbrali nevesto iz starega plemstva, katere do poroke niti ni videl.

Kljub vsem tem praznotam življenja je pa Hirohito znan kot dober družinski oče, pravi poštenjak in je tudi znanstvenik svetovnega slovesa. Zanima ga morska favna, o kateri je napisal trinajst znanstvenih del. Po vojni je tudi dosegel, da se je razblinil božanski mitus okrog njegove družine.

Tem bolj so se njegovi državljani začudili, ko je lani v septembru sklical v cesarsko palačo 150 domačih in tujih dopisnikov. Podal jim je izjave, ki kažejo, da se misli odpovedati prestolu, ne samo on, ampak vsa njegova dinastija. Med drugim je tudi dejal: »S poniznostjo in z žalostnim srcem izjavljam pred vso javnostjo, da so zadnja desetletja mojega življenja pote-

kala brezplodno. Ničesar nisem storil, kar bi imelo kako trajno vrednost.« Nato je mirno zapustil dvorano ob velikem presečenju vseh časnikarjev.

Tokijski časniki so objavili na veliko vladarjeve besede, a vsi so dodali, da je vladarjeva lastna kritika brez vsake podlage in so začeli cesarja še bolj slaviti. Senci so legle na mikadov prestol, pa niso pregnali.

—0—

Pisma uredništvu

MNENJA BRAVCEV

V tej rubriki bomo prinašali dopise bravec. Vabimo bravece, da nam v pismih izražajo svoja mnenja ali vprašanja o vseh domačih in tujih problemih. Za danes prinašamo nekaj pisem, ki smo jih prejeli v zadnjem času.

Spoštovano uredništvo,

V nekaterih italijanskih listih sem bral zadnje čase v zvezi s procesi proti SS-ovskim morivcem v Nemčiji članke, ki obtožujejo Nemce, da premalo pišejo o teh procesih in ne obžalujejo dovolj vsega tistega, kar so nacisti storili med vojno drugim narodom. Ker tudi sam berem nemške liste, moram reči, da Nemci mnogo več pišejo o svojih vojnih zločincih in o krivicah, ki jih je storil Hitler drugim narodom, kakor pa store to Italijani glede Mussolinija in fašističnih napadalnih vojn. Ne morem se spomniti, da bi kdaj bral v kakem italijanskem demokratično usmerjenem listu resnično iskren članek o krivicah in umorih, ki so jih zakrivali fašistični okupatorji v Sloveniji in ostali Jugoslaviji, v Albaniji, Abesiniji in drugod.

Lahko je druge obmetavati z očitki, toda pomota ti je treba predvsem pred lastnim pragom.

A. Z.

Čenjeni uredniki N. l.!

Rad bi napisal nekaj besed o glasbenih programih radijske postaje Trst A. Najbolj neprijetna mi je oddaja »Glasba po željah«, ne zaradi voščil, ki so vsekakor potrebna, ampak zaradi glasbe. Ne vem, kaj mislijo tisti, ki izbirajo plošče. Gotovo pa ne pomislijo na uboge poslušavce, ki smo že davno sili tistih »Soferskih polk« in drugega, kar nam servirajo pri vsaki oddaji. Tudi če bi nam vrteli same dobre plošče, bi se jih morali že davno naveličati; tembolj smo sili tistih, ki nam jih stalno vrtijo. Mogoče jih ljudje, ki pošiljajo voščila, res želijo, s tem pa ni rečeno, da je treba ustreči prav tistim z najslabšim okusom in ki verjetno sploh ne poznajo nobenih drugih plošč, ki poslušajo od glasbenih programov samo Glasbo po željah. Ta oddaja bi lahko bila tudi v glasbenem pogledu odlična, če bi nudila same dobre plošče lahke glasbe in jih tako zamenjala, da bi samo po nekaj tednih prišla ista plošča spet na vrsto, ali pa še v večjih presledkih. Dejansko pa postaja Glasba po željah zaradi banalnih plošč in povrh še vedno istih kar odurna, tako da navadno zaprem radio, kadar zaslišim obupno obražani uvodni motiv. Tudi tega bi vsako toliko lahko spremenili. Nekeč sem že pisal na radio o tem, pa ni nič pomagalo. Zato pišem zdaj rajši v časopis, v upanju da bo bolj zaleglo.

Reči moram, da so ostali glasbeni programi na mnogo višji ravni. Zelo so mi všeč operne oddaje, pa tudi oddaje jazz glasbe, le da so nekoliko preredke. Radi bi slišali več novih popevk iz drugih evropskih dežel in iz vsega sveta. Ali bi ne bil mogoč ciklus oddaj lahke glasbe iz raznih dežel, tako da bi bila vsaka oddaja posvečena posebnemu deželi ali narodu, s krajšim komentarjem? Tako bi si lahko ustvarili mnenje, kakšne popevke in lahko glasbo goje drugod.

G. G.

ZA DVOLASTNIKE

Kmečka zveza in Zveza malih posestnikov obveščata dvolastnike, člane obeh organizacij, da zapade rok za vlaganje prošenj za sečnjo lesa na parcelah, ki jih imajo v Jugoslaviji. Vsak dvolastnik mora prinesiti parcelno številko v uradnih urah, to je od 8-14 ure, ob četrtkih pa od 8-12 in 15-18 ure.

Indija brez Nehruja

Velik vtis je napravila na ves svet nepričakovana novica o Nehrujevi smrti, ki se je razširila v sredo dopoldne, ko je začel indijskega ministrskega predsednika in največjega političnega voditelja te velikanske azijske države srčna kap, ki ga je v milejši obliki zadela že enkrat prej. Vendar se je zdelo, da si bo opomogel.

Prav prejšnji večer se je Nehru vrnil iz nekega gorskega kraja 200 kilometrov od Novega Delhija, kjer si je bil privoščil tri dni počitka. Njegova smrt je povzročila v vodstvu Indije veiko praznino in svet se sprašuje, kdo jo bo lahko izpolnil in postal vreden Nehrujev naslednik.

Jawaharlal Nehru se je rodil leta 1889 v Allahabadu kot sin znanega advokata in je prav mlad se je vnel za indijske nacionalne ideale in za neodvisnost Indije. Kot mladenič in mlad mož je aktivno sodeloval v gibanju za neodvisnost ter se nagibal k radikalni struji. Približno ob koncu prve svetovne vojne se je povezal z Gandhijem in postal njegov najzvestejši sodelavec.

Ko je zavzelo gibanje za neodvisnost Indije vse večji obseg in odločnejše oblike, so Angleži Nehruja zaprli, kar se mu je še večkrat zgodilo. Prebil je precej let v

SLAVJE NA SVETI GORI

Kakor smo že pisali, se je izvršilo v nedeljo slovesno umeščanje novega goriškega apostolskega administratorja msgr. Janeza Jenka. Malokdaj je to Marijino svetišče napolnila tolikšna množica vernikov kot v nedeljo. Romarji so prihajali peš in z avtomobili od vseh strani že v soboto. Vso noč je trajalo spovedovanje; kljub številnim spovednikom so prišli zadnji verniki na vrsto šele v nedeljo opoldne. Dosti ljudi je prišlo na Sv. goro tudi iz Trsta in iz Gorice.

Obred umeščanja se je začel ob pol enajstih Novega administratorja je spremljalo v slovesnem sprevedu iz samostana v babiliko 70 duhovnikov. Navzoč je bil tudi msgr. Kjuder, koprsko-tržaški apostolski administrator. Msgr. Jenka so pozdravili pred cerkvenimi vrati zastopniki ljudstva. Po vходу je predstavil novega administratorja kapitularni vikar Simčič in mu je v pozdravnem nagovoru zagotovil udanost izročene mu črede. Med slovesno mašo, pri evangeliju, je imel msgr. Jenko govor, v katerem je izrazil željo po sodelovanju duhovščine in vseh vernikov v cerkvenem okrožju. Po maši je zadonel slovesni »Te Deum«, nakar se je velika množica začela počasi razhajati. Oblasti so vzorno poskrbele za prometni red z radijskimi postojankami in so tudi dale avtobuse na razpolago.

Apostolski administrator bo imel svojo rezidenco, enako kot njegov prednik, na Kostanjevici. Ta pa je precej od rok in bi bilo želeto, da se oskrbijo cerkvenemu dostojanstveniku tudi primerno bivališče in uradi v Novi Gorici. Pristavili bi tudi željo mnogih vernikov in duhovščine, da bi tudi sv. Stolica podkrepila ugled ap. administratorja s tem, da mu podeli škofovski naslov.

Msgr. Jenku pošiljajo tudi slovenski verniki tostran meje spoštljive pozdrave z željo za uspešno delovanje na novem mestu.

zaporu. Po drugi svetovni vojni so ga izpuščili, da je sodeloval pri pogajanjih za neodvisnost Indije. V prvi vladi svobodne Indije je bil Nehru zunanji minister, ko pa je postal predsednik vlade, je skušal ohraniti Indijo izven blokov in napraviti iz nje čimprej napredno moderno državo. To pa je bila ogromna naloga, ki se ji je ves posvetil. Uspehi so že vidni.

Njegovo truplo so po indijskem običaju sežgali, potem ko so ga v četrtek v ogromnem slovesnem sprevedu na topovski lafeti odpeljali na breg svete reke Jumna.

Kam bo brez njega krenila Indija?

—0—

ZA GRBE JIM GRE

Društvo beguncev Julijske krajine - Dalmacije je poslalo vsem političnim strankam dopis z zahtevo glede praporja nove dežele Furlanije-Julijske krajine. Omeneno društvo želi, da bi nosil novi prapor poleg grbov glavnih deželnih mest tudi grbe Pule, Reke in Zadra.

Svojo zahtevo utemeljujejo z geografsko pripadnostjo teh mest k novi deželi in pa ker je dosti ljudi iz omenjenih krajev pribežalo v Julijsko krajino.

Po tej logiki bi morali tudi Italijani v New Yorku zahtevati svoj grb v ameriški zastavi.

STVARNI RAZGOVORI O JUŽNI TIROLSKI

V ponedeljek sta se razgovarjala v Zenevi italijanski zunanji minister Saragat in avstrijski Kreisky tri ure o tirolskem vprašanju. Vseh šest dosedanjih političnih stankov med Avstrijo in Italijo ni imelo toliko otipljivih uspehov kot ta.

Oba ministra sta se domenila, da bo imenovana posebna mešana komisija, ki bo morala zaključiti svoje delo do 20. julija. Ta komisija bo morala, po sklepu obeh ministrov, upoštevati nasvete in sklepe »komisije devetnajstih«, sestavljene iz zastopnikov vlade in nemške manjšine, ki je dve leti delovala pod predsedstvom poslanca Rossija. Ministra sta tudi določila približen datum za svoj bodoči sestanek.

Da bi bilo ozračje za rešitev južnotirolskega vprašanja bolj ugodno, je predlagal avstrijski minister, naj se izda amnestija za vse pripadnike južnotirolske manjšine, ki sede te dni na zatožni klopi v Milanu kot teroristi. Nadalje je tudi priporočil ministru Saragatu, naj se odpravi »črni seznam«, v katerem so vpisane tiste avstrijske in nemške osebnosti, katerim je zabranjen vstop v Italijo. Če se bodo uresničili vsi ti sklepi in nasveti, bo kmalu zavladalo mirno sožitje na Južnem Tirolskem.

VOLITVE NEMSKEGA PREDSEDNIKA

Novega predsednika zapadnonemške republike bodo volili dne 1. julija. Demokratska stranka je postavila z večino glasov kot svojega kandidata dosedanjega predsednika Lübkeja.

Socialni demokratje se še niso odločili za kandidata. Verjetno pa bodo pristali na Lübkeja. Vsak predsednik sme kandidirati samo še enkrat po svoji poslovni dobi. Predsednika voli zvezna skupščina, katero tvori 521 poslancev državnega parlamenta in 521 poslancev deželnih zborov. Poslovna doba sedanjega predsednika, ki je drugi

državni načelnik povojne zapadne Nemčije, bo potekla 12. septembra. Volitve se pa morajo izvršiti po ustavi že prej.

MNOŽIČNA BLAZNOST

Pri nedeljskih nogometnih tekmah v Lima, glavnem mestu južnoameriške republike Peru, je prišlo do krvavega poka. Na mestnem igrišču, ki je eno najbolj modernih na svetu, se je odigravala tekma med moštvi Argentine in Peruja. Šest minut pred koncem igre so znašale točke 1:0 v prid Argentine. Domačini so začeli živžgati proti uruguayskemu razsodniku, ki ni hotel dovoliti izenačevalnega gola. Tedaj se je polastila množice 40.000 gledavcev prava histerija. Planila je na igrišče, se začela pretepati, mečkati in drenjati; policija je metala solzilne bombe, streljala. V denju je bilo pomandranih okrog 350 oseb, nad 1000 jih je bilo ranjenih. Demonstranti so zažgali več avtobusov, barov in hiš. Vse mesto je objel preplah. Državni predsednik je proglasil obsedno stanje, ker so skušali nekateri elementi izrabiti to množično nogometno blaznost v prevratne namene.

VSAK PO SVOJE

V petek so imeli rimski meščani priložnost gledati prav svojevrstno stavko. Po glavnih mestnih ulicah so se pomikala v sprevedu sama lepa dekleta, modeli na Akademiji lepih umetnosti. Zahtevajo od prosvetnega ministrstva, da jih vključi v stalež na risarski visoki šoli in jim prizna stalno mesečno plačo.

Protestna stavka ni še nič čudnega, ko nameščenci povsod pogosto prekrizajo roke. Tista stavkovna povorka v Rimu je pa zbudila velikansko pozornost občinstva. Dekleta so namreč korakala kar v spodnji obleki, vrhnjo so pa nosile na rokah. Nobile so tudi table z napismi, da če ne bodo dosegle svojih zahtev, bodo prihodnjč še spodnje perilo nesle na rokah. Vprašanje je ali se bo minister preplašil te groznje.

WERNER BERG — ŠESTDESETLETNIK

Znani avstrijski slikar Werner Berg, ki prebiva na Koroškem in je znan tudi Slovencem kot slikar slovenskih koroških ljudi, katere ima zelo rad, je obhajal pred kratkim svoj 60. rojstni dan. Werner Berg se je rodil v Porenju in je prispel kot mlad umetnik na Dunaj, da bi izpopolnil svoje znanje. Na svojih potoavnih je spoznal Južno Koroško, ki mu je tako prirastla k srcu, da si jo je izbral za stalno bivališče in svojo drugo domovino.

Tamkajšnja pokrajina in slovenski kmetje se zrcalijo v vseh njegovih slikah in lesorezih. V lesorezih je razvil poseben stil, v katerem je opustil vsako teženje za kakšnim posebnim tehničnim učinkom in mu gre samo za vsebino. Tako kot noben drug umetnik zna Werner Berg izražati v svojih delih duhovne značilnosti koroških Slovencev. V tem ga ne doseže niti noben slovenski umetnik. Številna dela tega umetnika vise v raznih galerijah v Avstriji in v tujini.

O koroških Slovencih je tudi že ponovno z veliko simpatijo pisal v avstrijski in drugi tisk.

Tudi mi mu k življenjskemu jubileju priskrbo čestitamo in želimo, da bi preživel še mnogo srečnih in umetniško plodnih let med koroškimi Slovenci.

TURISTIČNA PRIVLAČNOST

Pri nas štejemo med turistične zanimivosti prirodno lepoto, zgodovinske ostaline, folkloro in podobno. V Angliji imajo pa drugačne okuse. Tam vabijo obiskovavce pokrajine s starimi gradovi, koder se prikazujejo opolnoči strahovi in plašijo ljudi, da je kar veselje. Ljudje so pač udarjeni na romantiko in to izrabljajo turistična društva, da spreminjajo strahove v denar.

Tržaškega

VPRAŠANJE NA TRŽAŠKEGA ŽUPANA

Občinski svetovavec Skup. slov. liste dr. Simič je te dni naslovil na tržaškega župana pismeno vprašanje, v katerem ga med drugim naproša, naj občinska uprava vloži na državni svet priziv proti ukrepu ministra za javna dela Pieraccinija, ki je proti sklepu in volji vsega tržaškega občinskega sveta vključil področje od Kolonkovca proti Rovtam med področja, ki pridejo v poštev za gradnjo ljudskih stanovanj.

V ponedeljek in sredo so se s prizadetimi kmetovavci in vrtnarji sestali predstavniki Skupne slov. liste, Zveze malih posestnikov, Kmečke zveze ter več občinskih svetovavcev in odvetnikov, ki so se pomenili o nadaljnjih ukrepih, ki so potrebni, da ne pride do razlastitve in uničenja kmetijstva ter vrtnarstva v tem predelu tržaške občine.

GOSTOVANJE LJUBLJANSKE DRAME

V soboto zvečer in v nedeljo popoldne je gostovala v Avditoriju Drama Slovenskega narodnega gledališča iz Ljubljane. Igrala je dramo nedavno umrlega irskega dramatika Bredana Behana »Talec«. Vsebina je vzeta iz dogajanja irskega boja za neodvisnost, vendar je v njej možno odkriti tudi namige na naš čas.

Delo je zrežiral mladi režiser Mile Korun, igralci so prikazali tipično realistično igro ljubljanskih gledališč, ki ima svoje kvalitete, a je naše občinstvo nekoliko šokirala s svojim realizmom v govorenju, ki se ne izogiblje niti prav prostaških izrazov. Tukajšnje slovensko gledališče je v tem šlo mnogo manj v smeri realizma. Tudi kritiki, n. pr. radijski, so izrazili pomisleke proti takemu pretiranemu realizmu na odru, kajti med gledavci so bili tudi mladostniki.

PRIREDITEV OPENSKIH OTROK

Otroci osnovne šole na Opčinah so priredili v nedeljo popoldne v dvorani Marijanišča igrice »Ivčkove sanje«. Malčki so dobro rešili svoje vloge. Z igrice so hoteli razveseliti svoje starše za konec šolskega leta, zlasti pa letošnje prvoobhajance in birmance, katerim je bila predstava posvečena, Spored, ki je pritegnil precej ljudi, so dopolnili s predvajanjem pravljičnih filmov.

Tudi druge slovenske šole v Trstu in okolici pripravljajo za konec šolskega leta tradicionalne nastope z igricami, pevsкими točkami in plesi. Nekatere pa so že nastopile.

RAZSTAVA ŽIVINE NA REPENTABRU

V nedeljo opoldne je bila na Colu blizu županstva na Repentabru razstava goveje živine sivorjave alpske pasme, ki jo je organizirala repentaborska občina s sodelovanjem Kmetijskega nadzorništva.

Prijavljenih je bilo 70 glav živine iz repentaborske občine, pripeljanih pa je bilo le 42 glav, tako da niti niso mogli podeliti vseh nagrad.

DRUGA REVIJA SLOVENSКИH POPEVK

Druga revija slovenskih popevk in lahke glasbe na Tržaškem bo tudi letos v Av-

ditoriju v dneh 6. in 7. junija 1964. Revijo organizira prosvetno društvo »Barkovlje«.

Izvajane bodo nove popevke, peli bodo — poleg lanskih — novi pevci in pevke iz mesta in okolice ob spremljavi zabavnega orkestra »Miramar«, ki okrepljen in spopolnjen z novimi instrumenti, pridno vadi pod vodstvom profesorja Aleksandra Vodopivca. Tudi letos bodo najlepše popevke, najboljši avtorji, izvajalci itd. nagrajeni.

Poleg glasovanja publike bo izbrala najboljšo popevko tudi strokovna komisija povabljenih in domačih strokovnjakov.

Nabrežina:

LEPO PRIZNANJE

V sredo je odpotovala v Forte dei Marmi, znano letovišče mesteca ob Tirenškem morju, učenka 3. razreda slovenske osnovne šole v Nabrežini Lučka Petelin, ki je bila na osnovi risb, odposlanih konec marca, objavljena na 8. mednarodno tekmovanje za otroške risbe. Učenka spremlja njena učiteljica Vlasta Legiša. Lani je njena učenka Mariza Škerk na tem tekmovanju prejela absolutno nagrado in prvo nagrado za najboljšo risbo otrok, starih 7 let.

Že samo povabilo na natečaj pomeni velik uspeh in priznanje, saj je komisija strokovnjakov od 92 tisoč odposlanih risb povabila le okrog 100 mladih umetnikov na zadnjo preizkušnjo pred podelitvijo letošnjih nagrad. Iz dežele Furlanije-Juljske krajine je bil na letošnje tekmovanje povabljen le še neki učenec z osnovne šole v Ogleju.

»PASTIRČEK« ZA NAŠE OTROKE

V kratkem bo izšla deveta in zadnja letošnja številka letošnjega letnika mladinskega mesečnika »Pastirček«, ki bo s tem zaključil osemnajsti letnik svojega izhajanja. »Pastirček« izhaja zdaj, kot znano, v Trstu. Predzadnja, osma številka, ima naslednjo vsebino: Ljubka Sorli: »Glej, Marija« (pesem); »Šmarnice na otoku Molokai«; »Vzorniki med mladino: Dominik Savio«; »O belem golobčku«; »Ivček nagajivček«; »Veverice na poti k zvezdam« (pod vevericami so mišljene seveda mlade skavtinje); »Sestrada muca«; »Nogomet v Italiji«; »Zgodovinski filmi«; povestica Staes Gvido »Astrid sanja«, ki pripoveduje o dogodivščinah male švedske deklice; »Marjetica« in »Dopisi malih sodelavcev«. Poleg tega dopolnjujejo številko še razni kratki članci. Ilustriral jo je s prav lepimi risbami slikar Klavdij Palčič.

PRIREDITEV SREDNJIH ŠOL V AVDITORIJU

Sind.kat slovenske šole sporoča:

Srednje šole na Tržaškem bodo priredile v nedeljo 31. maja ob 17. uri skupni šolski nastop v dvorani Avditorija.

Na sporedu bodo zborne petje, ljudski plesi, deklamacije in dramski prizori.

Vstopnice bodo v predprodaji od petka dalje v Tržaški knjigarni in eno uro pred pričetkom v dvorani v Avditoriju.

MALI OGLAS

Na prodaj je prazna dvosobna stanovanjska hiša z nekaj vrta.

Naslov je dobiti na upravi našega lista.

DVE SLOVENSKI NARODNI NOSI (gorenjski) sta naprodaj. Ponudbe poslati pod »Narodni noši« na upravo N. L.

IZ ZNANOSTI IN TEHNIKE

Nekaj ameriških znanstvenikov na tehnološkem inštitutu v Illinoisu je izdelalo Röntgen aparat v velikosti škatlice cigaret. Po mnenju predstavnika omenjenega inštituta bodo taki aparati nadomestili sedanje Röntgen aparate. Napaja jih atomska energija. Za zdaj jih s popolnim uspehom uporabljajo za ugotavljanje napak v litih kovinah in pri zvarjenih delih ter v elektronskih obtokih. Delajo pa že preizkuse za njihovo uporabo pri diagnozah kostnih bolezni.

—0—

Leta 1948 so prepeljala letala preko severnega Atlantika 240.000 potnikov, ladje pa 637.000. Leta 1963 pa so prepeljala letala že 2.422.000 potnikov, ladje pa 795.000.

—0—

Zadnja leta so znanstveniki odkrili, da nekateri ljudje ne morejo prenesti mesa, ki pomeni pravi strup za njihovo telo. Njihov organizem ne vsebuje določenega encima, kar je posledica dedne motnje. Približno poldrugi odstotek vseh Evropejcev ima tak organizem. Škodljivost mleka za take ljudi so odkrili, ko so preiskovali vzroke zastrupljenj in smrti pri nekaterih dojenčkih. Njihovo telo zaradi pomanjkanja določenega encima ni moglo razkrojiti galaktoze, ki je vsebovana v mleku, in tako so se v njem kopičile škodljive snovi, ki so povzročile zastrupljenje. Znanstveniki sumijo, da ima to kakšno zvezo tudi z rakom.

Beneška Slovenija

Špeter:

BODIMO ENOTNI!

Deželnozborske volitve so pri kraju. O njihovem poteku se marsikaj govori in tolmači po naših dolinah in vaseh.

Ljudje se zdaj sprašujejo, kam so šli slovenski glasovi. Zanje so se lovile vse stranke. Zato so tudi vključile v svoje liste kandidate, ki so Slovenci ali pa so se vsaj za časa volitev izdajali kot take. Posamezni teh kandidatov so prejeli skupno več kot 6000 prednostnih glasov. Vsi ti glasovi, razcepljeni na razne stranke, so za slovensko skupnost zgubljeni.

Ob tej ugotovitvi se izlušči premislek ali bi ne bilo dosti bolj pametno, če bi beneški Slovenci nastopili pri zadnjih volitvah samostojno, bodisi v okrilju Skupne slovenske liste kot na Goriškem in na Tržaškem ali pa, če to komu ni dišalo, popolnoma samostojno pod katerimkoli imenom, ne da bi dajali svojih glasov italijanskim strankam. Dokazali bi svojo moč in morda bi prišli celo do enega izvoljenega kandidata.

Zdaj se slišijo glasovi, ki se vprašujejo, kdo je kriv, da ni Skupna slovenska lista nastopila tudi v videmski pokrajini. Taki glasovi pa prihajajo, skoro po farizejsko, prav od tistih strani, ki so silili naše ljudi, naj kandidirajo na listah italijanskih strank. Prav tako je bil tudi onemogočen nastop samostojne beneško-slovenske liste.

O prisotnosti Slovencev v vzhodnem delu videmske pokrajine je že zadosten dokaz dejstvo, da so vse stranke, ki so vključile slovenske kandidate, metale po naših tudi zakotnih vaseh letake v slovenskem jeziku. Čemu bi jih, če pa bi Slovencev ne bilo:

Kot zaključek izvira iz zgornjih ugotovitev, da so vse stranke prepričane o obstoju Slovencev v videmski pokrajini, čeprav jih priznavajo le ob volitvah.

Za nas je pa zaključek ta, da se bomo morali za bodoče vsi strniti v eno slovensko volivno skupnost s tržaškimi in gori-

MESTNE POMANJKLJIVOSTI

Občinski odborniki so morali odgovarjati pri zadnjih sejah na različna vprašanja, ki zadevajo pomanjkljivosti v mestni upravi.

Zadeva z mestnimi avtobusi še vedno cinca na levo in desno. Zakupniško podjetje ATA s svojim poslovanjem ne zadovoljuje ne občinstva in menda tudi ne mestne uprave. Občina mora še dokladati, čeprav je oddala prevozništvu v najem. Upostavljena je bila tudi posebna komisija, ki naj preuči, kako bi se mestni avtobusni promet zopet municipaliziral. Svetovavci, med njimi tudi slovenski zastopnik dr. Sfiligoj, so ostro kritizirali mestni odbor in izrazili zahtevo, da se že enkrat napravi red pri mestnih avtobusih.

Svoj glas so dvignili tudi misinski svetniki, in to pot upravičeno. Opozorili so župana, da se opazajo pred mnogimi hišami posode za smeti, ki so prepolne odpadkov, tako da leže smeti kar po pločnikih in širijo v toplih dneh neznanski smrad. Županstvo bi moralo poskrbeti, da se postavi večje število smetiških posod ali pa da bi jih bolj pogosto smetarji odnašali.

Kanalška dolina

škimi rojaki ali se vsaj povezati v enotno slovensko-beneško enotnost, da ne bomo veljali samo za koristna budala tujih strank.

VISKORŠA

Že nekaj let se pojavljajo v našem okraju črede merjascev, ki povzročajo precejšnjo škodo po njivah in nasadih. Letos so se prikazali v še večjem številu. Gospodarji so posegli po samoobrambi. V ponedeljek so se postavili na prežo. Proti enajsti uri je prilomastila čreda šestih velikih merjascev. Začelo je pokati nanje od vseh strani. Zverine so se razbežale. Le ena, največja, se je postavila preganjavcem po robu. Naskočila je 17-letnega Sergeja Busija. Rešil se je le s prisebnostjo duha, a zver ga je le oklala po nogah.

KULTURNE IZMENJAVE MED FURLANJO IN SLOVENIJO

Prejšnji teden je nastopil v Ljubljani v filharmonični dvorani simfonični orkester »Tomadini« iz Vidma. Pod vodstvom mojstra Aladarja Janesa je šestintrideset godbenikov predvajalo dela italijanskih skladateljev iz 18. in 19. stoletja.

Polna dvorana je živo ploskala italijansko-furlanskim gostom. Navzoči so bili tudi predstavniki mnogih slovenskih kulturnih ustanov. Po koncertu so imeli gostje sprejem v hotelu »Slon«. Pristrčno jih je pozdravil rektor glasbene akademije prof. Rupel. Odgovoril mu je predsednik videmske filharmonije inženir Giacomuzzi, ki je podčrtal stare kulturne izmenjave med ljubljanskimi in videmskimi glasbeniki.

V soboto, 30. maja, bo vrnil obisk filharmonični orkester iz Ljubljane. Nastopil bo pod vodstvom dirigenta Sama Hubada v videmskem Avditoriju s skladbami Marijana Lipovška, Igorja Stravinskega in Čajkovskega.

V zunanjih mestnih okrajih, na primer po ulici pod uršulinskim zidom, pa še vedno kar po cesti butneš ob razne pločevinaste škatle, steklenice in suhe odpadke. Smetar bi moral bolj pogosto čistiti tudi to cesto, zlasti ker pripravljajo pločnik pod zidom.

Na koncu ceste pred trgovino je pa še vedno potreben semafor ali pa vsaj stražnik, zlasti ko prihajajo in odhajajo dijaki iz šol.

Števerjan:

RAZSTAVI VINA IN KMEČKIH STROJEV

V dneh od 28. maja do 1. junija je poseben odbor »Za Števerjan« pod predstvom župana Podveršiča in tajništvom Marjana Terpina pripravil veliko kmetijsko-zabavno slavo na Bukovju.

V četrtek je bila uradna otvoritev razstave briških vin. Enajst vinogradnikov je dalo na pokušnjo svoj najboljši pridelek. Kakovost vin bo presodila komisija strokovnjakov, v kateri sodeluje tudi inž. Rustja.

Poleg vinske razstave so si mogli ogledati obiskovalci tudi razstavo kmečkih strojev. Razstavljavcem bodo podeljene nagrade v ponedeljek zvečer, ob zaključku prireditve. Za zabavni del programa so poskrbeli v četrtek nastopi godbe na pihala s Proseka, folklorna skupina iz Ločnika in zvečer koncert skupine iz Gorice. Vse večere bo igral tudi kvintet iz Doline, ki bo vžgal tudi plesa željne pete. Na razpolago gostom bo tudi dobro založen bife in zanimiv srečolov. Poskrbljeno bo torej za resne in tudi zabaveželjne ljudi.

OBČINSKA SEJA

V ponedeljek zvečer so se zbrali občinski svetovavci k seji, da obravnavajo zadevo občinskega proračuna.

V začetku seje je zahteval odv. Sfiligoj, naj pride na dnevni red njegova interpelacija o slovenskih krstnih imenih. Uradniki na matičnem uradu se namreč še vedno branijo vpisovati slovenska imena novorojencev; pačijo pa tudi slovenske priimke s prepisi v italijanski pravopis. Pri glasovanju o tem predlogu, ki hoče popraviti fašistične krivice, so demokristijani glasovali proti, misini so se vzdržali, 11 glasov je pa bilo za predlog. Zatorej je razprava o predlogu na tej seji odpadla.

Po tem ponovnem odporu proti slovenski etnični skupini, so prešli svetovavci k razpravi o proračunu. Postavke izkazujejo velik primanjkljaj 527 milijonov lir. Proračun so ostro kritizirali liberalci, komunisti in v zmernejši obliki tudi socialni demokrati. Nenijski socialisti se bodo glasovanja o proračunu vzdržali.

SPREMEMBE PRI GOSPODARSKIH USTANOVAH

V četrtek je bil uresničen novi odbor Trgovske zbornice v Gorici. Dve leti je vodil zbornico kot izredni komisar podprefekt Palisi. Novi predsednik je inženir Rigonač, ki je že tri mesece načeloval tej gospodarski ustanovi. Med člani odbora ni nobenega Slovenca, razen v eni podkomisiji za goriški prosti pas.

Zamenjalo se je tudi vodstvo pri pokrajinski zvezi industrialcev. Dosedanjemu

Iz Goriške

predsedniku inž. Cacceseju sledi dr. Mucchiut, tovarnar iz Gradiške.

Vrh: POPRAVILO CEST

Po vseh sosednih vaseh so vsaj deloma poskrbeli za popravo cest in potov, le na Vrhu pridejo bolj na koncu v poštev pri javnih delih. Občina je pa zdaj dobila od ministrstva za javna dela nakazilo desetih milijonov lir. S tem denarjem bo občina asfaltirala nekatere cestne odseke v Sovodnjah, Rupi in na Peči. Kazalo je, da ne bo nič ostalo za Vrh; nazadnje se je občinski svet odločil, da bo iz te vsote porabil primeren delež tudi za popravo nekaterih potov v naši vasi.

Cesta v Rubije je pa še vedno v takem stanju, kot je bila. Vojaška uprava je napol obljubila material za popravo, a za enkrat ga ni še nikjer videti.

DRAŽJI KRUH

Goriški prefekt je izdal odlok, da se podraži kruh za 5 lir na kilogramu, in sicer od ponedeljka dalje. Kot vzrok se navaja višja cena moke.

Navadni kruh iz moke številka 1 ima zdaj ceno 130 lir; iz moke številka 0 pa 150 lir. Spričo te podražitve so se oglasili tudi pekovski pomočniki. Pritožujejo se, da jim gospodarji nočejo zvišati plač kljub višjim cenam kruha. Obrnili so se tudi na oblasti z zahtevo, naj se novi poviški ne uvedejo, dokler ne bodo tudi njim povišali plač.

IZLET NA PLITVICE

Pri potovalnem uradu IOT in pri g. Arturju Košuti v ulici Mameli je odprto vpisovanje za krožni izlet v Postojno-Reko-Plitvička jezera-Zagreb-Ljubljana. Odhod iz Gorice je napovedan za šesto uro zjutraj 28. junija. Povratek v Gorico naslednji dan 29. junija ob desetih in pol zvečer. Prenočevanje je pripravljeno v hotelih a Plitvicah. Skupna vsota za vožnjo v avtobusu in za vso oskrbo znaša 12.450 lir. Dodatek za vpis na skupni potni list pa še 950 lir.

Pojasnila se dobe v pisarni g. Košute, ki bo tudi vodil ta izlet.

SMRT ING. PODGORNICA

Dne 20. t. m. je umrl v Ljubljani kmetijski inženir Anton Podgornik v 83. letu starosti. Pokojnik, ki je brat bivšega goriškega poslanca dr. Podgornika, je bil znana osebnost na Goriškem. Dolgo let je služboval kot referent za živinorejo pri Kmetijskem uradu v Gorici. V dobi fašizma je bil odpuščen iz službe. Postal je ravnatelj kmetijske šole na Grmu. V visoki starosti ga je pobrala pljučnica. Naj počiva v miru!

ZA RAZVOJ TURIZMA

Goriški odbor za turizem »Pro loco« je pripravil spored prireditve, ki naj bi privabile to poletje dosti tujcev v Gorico.

V prvi vrsti bo zveza odprla poseben turistični urad za informacije v novi galeriji na Korzu. Uradniki, večji raznih jezikov, bodo nudili obiskovalcem mesta vsa potrebna pojasnila. Upajmo, da bodo v svojem jeziku postreženi tudi gostje izza najbližje meje.

IZ KULTURNEGA ŽIVLJENJA

Zbornik „Kraljestvo božje“

XXI. zbornik »Kraljestvo božje«, ki je te dni izšel v Trstu (in Rimu), je jubilejen: posvečen je namreč 1100-letnici prihoda svetih bratov Cirila in Metoda med Slovane. Izdalo ga je Apostolstvo svetega Cirila in Metoda, uredila pa sta ga dr. Stanko Janežič in dr. Janez Vodopivec. Opremil ga je slikar Avrelj Lukežič, tako da je knjiga, ki šteje nad 140 strani, tudi po zunanji opremi lepa, Natisnila jo je tiskarna Antona Kebra.

Po vsebini je zanimiva in aktualna, že zaradi tega, ker obravnava zgodovinske dogodke, ki so tesno prepleteni tudi s slovensko zgodovino in z zgodovino krščanstva v Evropi, pa tudi zato, ker diha z njenih strani živo in aktivno teženje po združitvi zahodne in vzhodne Cerkve, kar je danes iskrena želja vseh tistih, ki jim je pri srcu usoda krščanske Evrope.

Urednikom se je posrečilo zbrati precejšen krog sodelavcev, ki so po večini iz Trsta in iz naše dežele. Med njimi so tudi številni laiki, kot na primer Vinko Beličič, Maks Sah, dr. Anton Kacin in še drugi. Na uvodnem mestu je objavljeno Pismo papeža Janeza XXIII. slovanskim škofom ob 1100-letnici prihoda svetih bratov Cirila in Metoda na Veliko Moravsko. Sledi še nekaj drugih cerkvenih dokumentov, ki se nanašajo na ta veliki krščanski in kulturni jubilej v življenju in zgodovini nekaterih slovanskih narodov, med njimi Pastirsko pismo katoliških škofov Jugoslavije za leto 1963 o Cirilu in Metodu.

Vinko Beličič je napisal pesem »Beseda - bratska vez«, ki izraža veselje nad tem velikim krščanskim in kulturnim jubilejem, ki je tudi jubilej slovanske in slovenske kulturne besede. Tudi Aleksej Markuža je prispeval pesem o Cirilu in Metodu, Stanko Janežič pa je objavil alegorično pesnitev »Slovanska apostola«, v kateri zbora fantov in deklet v slovanskih ljudskih nošah slavita veliki jubilej.

Sledi študijski del zbornika, v katerem najdemo med drugim članek pokojnega zgodovinarja in strokovnjaka za raziskovanje delovanja Cirila in Metoda ter slovenske zgodovine iz tistega časa, dr. Franca Grivca: »Ob 1100-letnici sv. Cirila in Metoda«. V njem je strnjeno prikazal zgodovino cirilmetodijske ideje za združitve vzhodnih in zahodnih kristjanov — ideje, ki je zadnja leta začela zajemati množice po vsem katoliškem svetu. Stanko Janežič je prispeval članek: »Sveta brata Ciril in Metod in naš čas«, v katerem poziva bravce, naj skušajo razumeti klic časa in svojo vlogo v njem. Maks Sah piše o zgodovinski dobi svetih bratov, Angel Kosmač pa o njunem bogoslužju in misionjski metodi. Prispeval je tudi članek »Sveta brata

in edinost Cerkve«. Zanimiv je zlasti tudi članek Vinka Beličiča »Staroslovanski jezik svetih bratov«. Dr. Anton Kacin prikazuje vire, iz katerih črpajo zgodovinarji in teologi podatke o življenju in delu svetih bratov. Pomembno vlogo pri odkrivanju in kritični presoji teh virov so imeli tudi slovenski zgodovinarji, zlasti prof. Milko Kos in dr. Franc Grivec.

Nemogoče je podrobno navesti vse prispevke v tem zborniku, zato naj opozorimo le še na študijo dr. Stojana Brajše o »Dediščini svetih bratov«, v kateri govori med drugim o glagolici pri Slovcih, in na študijo jezuita Antona Korena o slovenskem doprinosu k spoznanju svetih Cirila in Metoda. Isti avtor je napisal tudi študijo o Antonu Martinu Slomšku kot ustanovitelju Bratovščine sv. Cirila in Metoda. Sodelovali pa so s svojimi prispevki v zborniku še jezuit Pavel Leskovec, Janez Vodopivec, Franc Perko in še nekateri drugi.

V njem pogrešamo le kako temeljitejšo novo razpravo, ki bi probleme načejala z nove strani, ker vsi prispevki bolj ali manj sintetizirajo že znano. Pogrešamo tudi izčrpniji sintezni pregled o delovanju sv. Cirila in Metoda med panonskimi Slovenci, v Koceljevi kneževini. Zbornik je tudi ilustriran z reprodukcijami dokumentarnega značaja.

—0—

SLOVENSKI PUSTOLOVEC V AMERIKI 19. STOLETJA

V najnovejši (majski) številki revije »Sodobnost« je objavil Janez Stanonik začetek obširne študije o slovenskem pustolovcu in avtorju številnih del Andreju Smolnikarju, ki je leta 1837 s pomočjo škofa Barage odpotoval iz Trsta v Severno Ameriko, kjer je potem doživljal vsakovrstne pustolovščine in se seznanil celo s slavnim pesnikom Longfellowom. Vtikal se je tudi v Lincolnovo izvolitev za ameriškega predsednika. Bil je hud njegov nasprotnik. Ustanavljal je razne naselbine utopistov, ne da bi se mogel kje ustaliti. Pridobil pa si je precejšnjo farmo v Pensilvaniji ter jo obdržal do smrti. Zanimal se je tudi za osvoboditev črncev.

Bil je širokopotezen, a neuravnovešen in verjetno duševno nekoliko zmeden duh. V njegovi naravi je bilo polno protislovij. Njegove pustolovščine predstavljajo zelo zanimivo poglavje v zgodovini slovenskega izseljevanja v Ameriko in po najnovejših dognanjih literarnih zgodovinarjev je bil pomemben tudi za slovensko literarno zgodovino. Bil je znan s Prešernom.

Študijo o Smolnikarju bo Stanonik nadaljeval v prihodnjih številkah »Sodobnosti«.

PODELITEV »ERASMOVE NAGRADE«

V Atenah se je zaključil šesti kongres Evropske kulturne ustanove, na katerem so podelili znano mednarodno »Erasmovo nagrado« Mednarodni akademski zvezi. Holandski princ Bernard, predsednik Evropske kulturne ustanove, je izročil nagrado predsedniku Akademске zveze, profesorju Ronsselaerju z ameriške univerze Princeton. Slovesnosti se je udeležil tudi grški kralj Konstantin. Nagrada znaša šestnajst milijonov lir in podelijo jo vsako leto ljudem ali ustanovam, ki so v naj-

večji meri prispevali h kulturnemu in socialnemu razvoju v Evropi.

Mednarodna akademska zveza obstaja že 45 let in koordinira razna humanistična znanstvena prizadevanja v Evropi. Med drugim ima zasluge za izdajo Platonovih in Aristotelovih del v srednjeveški latinščini, za objavo študij o zemljepisju v dobi rimskega imperija, za enciklopedijo islama in za veliko število slovarjev.

Nov slovenski film

Ljubljansko podjetje »Viba-film« je sklenilo posneti barvni film »Pod svobodnim soncem«. Podjetje je že odkupilo avtorske pravice od dedičev pisatelja Franca Saleškega Finžgarja. Tema romana in filma je, kot znano, boj starih Slovanov proti Bizancu v dobi cesarja Justinijana. Glavni režiser filma bo France Stiglic, pomagali mu pa bodo vsi filmski režiserji iz Slovenije. Film bodo začeli verjetno snemati v začetku leta 1966.

V ateljejih »Viba-filma« bodo pa v kratkem začeli snemati nov celovečerni film »Ne jokaj, Peter«. Gre za humoresko iz partizanskega življenja. Film bo verjetno dokončan do puljskega festivala. V glavnih vlogah nastopata Bert Soltar in Lojze Rozman. Film bo režiral France Stiglic.

Zdi se nam, da ta dva načrta nista ravno najbolj posrečena. »Pod svobodnim soncem« bo nedvomno veliko stal, ne obeta pa ne umetniških kvaliteta in ne posebnega komercialnega uspeha, ker je take filme težko izvoziti. »Ne jokaj, Peter« pa je tudi daleč od aktualnosti. Okrog slovenskega filma vladata torej še dalje idejna zmeda.

NOVA DOKUMENTACIJSKA REVIIJA

Pred kratkim je začela izhajati revija »Vita italiana - Documenti e informazioni«, ki nadaljuje v novi seriji prejšnjo revijo »Documenti di vita italiana«. Ta revija je lani decembra po 13 letih prenehala izhajati. Revijo »Vita italiana« izdaja informativna služba predsedstva vlade, ureja pa jo doktor Giuseppe Padellaro. Nova revija je še modernejša v svoji tiskovni opremi kot njena predhodnica in hoče biti nepristransko in objektivno informativno in dokumentacijsko glasilo, ki naj bi prikazovalo stvarnost življenja v Italiji na socialnem, gospodarskem, političnem in kulturnem področju. Revija bo izhajala tudi v štirih drugih jezikih, tako da bo informirala o italijanskem dogajanju tudi tujino. S tem bo zadostila težnjam v tujini, da bi se поблиže spoznali z italijanskim življenjem in realnostjo, težnjam, ki odgovarjajo splošni želji v sodobnem svetu po čim boljšem spoznavanju in zblizevanju s tujimi narodi. Prva letošnja številka revije »Vita italiana« vsebuje razne članke, ki so zanimivi v tem ali onem pogledu. Eden izmed njih je posvečen papirnici v Devinu.

Kleopatra ne da miru

Advokati družbe »Twentieth Century Fox« se trudijo, da bi brez tožb rešili številne spore v zvezi s filmom »Kleopatra«. Zadnji in največji teh sporov zadeva zahtevo omenjene družbe, da naj plačata Elizabeth Taylor in Richard Burton odškodnino v znesku 50 milijonov dolarjev, češ da sta s svojim nemoralnim vedenjem med snemanjem filma razdražila javno mnenje in oškodovala družbo, ker sta mnoge odvrnila od tega, da bi šli gledati ta film. Dejansko pa gre najbrž za reklamo prefrigate družbe.

—0—

Škof proti »Beatlesom«

Angleški škof Georges Brunner v Middlesbroughu je kot prvi izrazil stališče Cerkve do tako imenovanega »Beatles-vala«, ki je zajel mladino Velike Britanije in ki so ga povzročili znani jazz-godbeniki z dolgimi razmršenimi lasmi, imenovani Beatles - Hrošči. Škof je med drugim dejal: »Po mojem mnenju pomenijo Beatles izzivanje. Morda znajo res igrati, toda zdi se mi, da povzročajo predvsem pri šibkem spolu močno razburjenje, ki ga moramo odklanjati. Za dekleta bi bilo boljše, če bi sama igrala na glasbila, kot da jih drugi tako »muzikalno« zabavajo.

ZAKAJ NE TUDI V SLOVENŠČINI?

Velesposlaništvo Združenih držav v Beogradu izdaja zanimivo, lepo opremljeno in bogato ilustrirano propagandno revijo »Pregled«, ki je tiskana v srbohrvaškem jeziku in v latinici. Revija izhaja mesečno na 64 straneh in prinaša mnogo aktualnega in zanimivega gradiva o ameriškem življenju, od literature in umetnosti do gospodarstva in športa.

»Pregled« ima nedvomno mnogo bravcev tudi v Sloveniji. Zato nas mora začuditi dejstvo, da ne najdemo v »Pregledu« nikoli nobenega članka v slovenskem jeziku. To bi bilo razumljivo, če bi predstavljali Slovenci v Jugoslaviji narodno manjšino. Dejstvo pa je, da predstavljajo enega izmed štirih narodov, ki sestavljajo jugoslovansko zvezno državo, in da srbohrvaščina ni edini uradni jezik v tej državi. Pretirano bi bilo zahtevati, da izdajajo Američani svojo propagandno revijo, namenjeno jugoslovanski javnosti, v vseh treh uradnih jezikih: v srbohrvaščini, slovenščini in makedonščini. Lahko pa bi objavljali posamezne članke v reviji tudi v slovenščini in makedonščini. Vsekakor bi s tem ustregli slovenski javnosti, ki ima drugače vtis, da vidijo Američani v Slovcih samo narodno manjšino v Jugoslaviji.

Za sodelavce, ki bi prevedli tu pa tam kak članek v slovenščino in poskrbeli, da bo pravilno natisnjen, bi pač ne smeli biti v zadregi. Morali bi se zavedati, da so majhni narodi v jezikovnih vprašanjih posebno občutljivi in da ima lahko revija »Pregled«, če se ne ozirajo na to občutljivost pri Slovcih (ki pa je tudi zelo važna, če se hočemo Slovenci ohraniti kot narod), pri slovenskih bravcih ravno nasprotni učinek, kot naj bi ga po namenih izdajateljstva imela.

Nemška knjiga o slovenščini

V Berlinu je izšla pred kratkim debela knjiga pod naslovom »Deutsche Lehnwörter im Slowenisch«, to je »Nemške izposojenke v slovenščini«. Napisala jo je nemška slavistka Hildegard Strieder-Temps, ki je svoj čas študirala na ljubljanski univerzi in zna dobro slovenski. Pregledala je vse slovenske slovarje in si izpisala besede, ki si jih je slovenščina v teku svojega razvoja izposodila iz nemščine ali morda iz drugih germanskih jezikov. Celo slavist strokovnjak se mora začuditi pridnosti mlade slavistke in njeni iznajdljivosti, hkrati pa tudi izredno velikemu številu besed, ki jih je slovenščina prevzela iz nemščine. Samo naštevanje in razlaga teh besed zavzema več sto strani obsežne knjige. Seveda so mnoge v rabi samo dialektne ali pa so že izpodrinjene z modernimi skovankami in izposojenkami iz drugih slovanskih jezikov. Nedvomno bo ta obsežna in zanimiva študija nemške slavistke naletela na močan odmev v sloveni-

stiki. Knjigo je dobili pri znani založbi in knjigarni Otto Harrassowitz v Wiesbadenu, ki je izdala tudi Grivčevo nemško študijo o Cirilu in Metodu.

GOSPODARSTVO

Pridelek hrušk v Italiji

V triletju 1936-38 je znašal srednji pridelek hrušk v Italiji malo nad 2 milijona stotov, v dvoletju 1961/62 pa nad 8 milij. stotov in se je zvišal za več kot 400%. In se še dviga ter cenijo, da bo dosegel na dosedanjih nasadih okoli 15 milij. stotov. Do čim je pred 30 leti bil le tu pa tam kakšen majhen čist nasad samih hrušk in niso dali taki nasadi niti 5% letnega pridelka, predstavlja danes pridelek iz čistih nasadov nad polovico vsega pridelka in se že bliža 60%.

Skoraj $\frac{3}{4}$ ali 73% vsega pridelka hrušk je v severni Italiji, ostala $\frac{1}{4}$ v srednji in južni ter na otokih. Od posameznih pokrajin nosi zastavo glede količine pridelka Emilia-Romagna, ki pridelava sama skoraj polovico celotne letine v vsej državi in kjer je pridelek 4-krat tako visok kot na Južnem Tirolskem, kjer znaša okoli 1 milij. stotov. V prihodnjih par letih se bo za največ odstotkov dvignil pridelek na Beneškem, kjer so v zadnjih letih zasadili s hruškami ogromne površine.

Poraba pridelka

Glavni del pridelka se porabi doma, v Italiji, manjši del ali približno eno petino pa ga izvozijo. Večji del ali okoli 60% izvoza gre v Nemčijo, ki je sploh glavni uvoznik italijanskega sadja in povrtine. Glede uvoza italijanskih hrušk je na drugem mestu Anglija, sledita Francija in Avstrija. Navedene 3 države so na uvozu italijanskih hrušk udeležene s približno 30%. Zadnjih 10% izvoza hrušk se porazdeli na Švico, Švedsko, Finsko in druge države; okoli 1000 stotov italijanskih hrušk gre letno v azijske države, predvsem v vzhodno Sredozemlje, kakih 150 stotov pa pokupijo Afrikanci.

Kot rečeno se v Italiji sami porabi glavni del pridelanih hrušk, večinoma v svežem stanju, nekoliko tudi v posušenem, a vedno več v obliki sadnega soka ali drugače pripravljenih konserv.

Hrušne sorte

Jasno je, da se v Italiji goji na stotine različnih sort hrušk, a v državnem obsegu so glavne naslednje: Prvo mesto zavzema »William« ali naša vrtolanjka, ki je na celi proizvodnji udeležena z 22%. Sledi »Passa Crassana« s 17%, »Coscia« z 9%, »Kaiser« z 8% in »Fetel« s 5%. Ostalih 40% proizvodnje si razdeli stotine sort, med katerimi najdemo tudi naše znanke »Kleržd«, »Avranško« in »Klapovko«, od katerih pa nobena ne doseže 1% proizvodnje.

Seveda se v posameznih predelih Italije spreminja seznam z odstotki raznih sort in tako najdemo v Severni Italiji sorto »Coscia« šele na 5. mestu za »Kaiser« in »Fetel«, medtem ko dosega ista sorta v srednji Italiji 35,7% proizvodnje, v južni in na otokih pa 19%.

Kar pa zadeva izvoz hrušk, obsega delež viljamovke (William) kar nad polovico ali 58% vsega izvoza. Sledita sorta »Passa Crassana« in »Coscia« vsaka z 8% izvozne koli-

čine, vse druge sorte pa si delijo ostalih 25%.

Hruške v pokrajinah Trst, Gorica, Videm

Pridelek hrušk znaša letno okoli 40.000 stotov pridelka, od katerih približno 60% v videmski pokrajini 38% na Goriškem in 2% na Tržaškem. V ravnini, tako na Videmskem kot na Goriškem je nekaj sklenjenih nasadov, a večinoma različnih sort, da nastopi zoritev postopno in ne vse hkratu.

Posamezne sorte so zastopane v pokrajini: s 16% »Coscia«, s 14% »Passa Crassana«, z 12,8% »William«, z 12,4% »Kaiser«. Od ostalih imajo še nekaj pomena maslenka »Giffard«, »Fetel« in »Curato«. — Če pa pregledamo posamezne province, ugotovimo, da na Tržaškem hruške skoraj ne pridejo v poštev, na Goriškem pa zavzema prvo mesto »Coscia« z 20%, sledita »William« in »Curato« vsaka z 10%, »Passa Crassana« z 9%, »Avranška« z 7%, potem pa klapovka, zimska dekanka, formentinka, »Triumf iz Vienne« in »Duchesse d'Angouleme« vsaka s 5%. Odkar je Goriška pod Italijo, je prevzela iz Italije sorto »Coscia« in »Passa Crassana«, ki so danes najmočnejše zastopane. Ostale sorte so bile znane in gojene že pod Avstrijo.

Lastnosti posameznih sort

Ne moremo opisati lastnosti vseh sort, ki jih gojijo v Italiji, ker jih je preveč in večinoma za nas sploh niso zanimive. Omejili se bomo le na one, ki so najbolj važne v vsedravnem merilu — predvsem za izvoz — in v lokalnem (v Julijski krajini).

Vodilna sorta je hruška »Williams«, ki da letno v celi državi okoli 22% vsega pridelka ali 2 milijona stotov hrušk in ki predstavlja sama več kot 57% celotnega izvoza hrušk. Ta sorta je na vsem svetu najbolj razširjena. Svoje ime je dobila po angleškem drevesničarju, ki jo je začel širiti v prvi polovici 19. stoletja. Cepljena na divjaku ali kutini se močno razvija, precej dobro kljubuje škrlupu in drugim boleznim. Rodi skoraj redno. Plodovi so srednji do debeli, meso je topljivo, sladko, tipičnega okusa. Zori sredi poletja in jo trgamo koncem julija in v prvi polovici avgusta, nekoliko pred popolno dozoritvijo. Plodovi se brez nadaljnega lahko hranijo nekoliko tednov, v hladilnicah do 4 mesece, če pa jih vložimo še v plastične vrečke (polietilen), pa tudi 6 mesecev. — V sadni industriji zelo cenijo to sorto.

Po svoji gospodarski važnosti zavzema drugo mesto sorta »Passa Crassana«. Doma je v Franciji, kjer je posebno razširjena v dolini Seine. Do pred 10 leti v Italiji ni bila posebno razširjena. Sedanji letni pridelek pa presega poldrugi milijon stotov. Ker pa je samo v Emiliji, predvsem v sadjarskem trikotu Bologna-Ferrara-Ravenna bilo v zadnjih letih urejenih nad 8.000 ha sklenjenih nasadov samo s to sorto, računajo da bo v par letih dala pridelek 3-4 milijone stotov. To so ogromne količine in je zelo mogoče, da bodo nastale težave

pri oddaji, kot so se že pojavile pri oddaji jabolk in breskev.

Na kutini cepljena sorta ni posebno močnega drevesa, oskrbovana pa mora biti po predpisani negi. Posebno važna sta obrezovanje in zaščita dreves in plodov. Plodovi so debeli, bolj okrogle oblike. Obiramo jih koncem septembra in v oktobru, zorijo pa koncem jeseni ali v prvi zimi. Če se potem hranijo v hladilnicah, postanejo celo okusnejši, ker potrebujejo za pravo zorenje tudi nekoliko mraza. V ostalem pa se ohranijo plodovi »Passa Crassana« v hladilnicah lahko dolgo v pomlad in še čez. —

V izvozu zaenkrat ta sorta ne igra nobene pomembne vloge.

Na 3. mestu tako glede skupne proizvodnje kakor tudi glede izvoza je sorta »Coscia«. Od prvih poletnih hrušk je ta najvažnejša in v zadnjih letih se je proizvodnja zelo dvignila. Danes pa ta sorta izgublja svoj pomen v severni Italiji, pridobiva pa ga v srednji in južni. — Na kutini cepljena drevesa so močna in vsako drugo leto zelo rodovitna, vmesno leto pa mnogo manj, komaj četrtrinsko. Zanimivo je, da ta sorta ni odporna proti nekaterim škodljivcem, proti drugim (n. pr. kapar S. Još) pa zelo. Škrlup zelo škoduje ti sorti, a ga ne smemo zatirati z zaščitnimi sredstvi na podlagi zineba (aspor, vitex, vitene, itd).

Se nekaj dobrih sort

Četrto mesto v proizvodnji zavzema sorta »Kaiser«, ki je znana tudi pod imenit Imperatore Alessandro, Kaiser Aleksander, v Južnem Tirolu BOSCH'S Flaschenbirne, v Franciji, od kodeer je doma, pa Beurre Bosch. Navadno se cepi na divjak, v zadnjem času tudi na kutino, a z vmesnim cepčem. Veliko večino pridelka porabi gostinstvo. Za izvoz ne prihaja mnogo v poštev.

Opis sort »Curato«, »Avranška«, »Klapovka«, »Zimska dekanka«, »Triumf iz Vienne« in »Duchesse d'Angouleme« bi bil sicer potreben, ker so razširjene na Goriškem, a nas bi vodilo predaleč. Končno omenimo samo še par sort, ki so za naše kraje karakteristične: »Figovka« (pero fico) je zelo okusna maslenka, srednje debelega plodu, ki je potlačen v pogačko. Drevo je navadno zelo šibko, plod pa podvržen vsem možočim škodljivcem. Pravijo, da je figovka najbolj okusna hruška med vsemi.

»Formentinka«: pod tem imenom so znane vsaj 3 sorte, in sicer drobne, navadne in debele formentinke. Pravilne bi bile navadne, ki imajo v vis štrleča drevesa s tankimi pokončnimi vejami, drobne plodove z zelo aromatičnim mesom. Prodajo se dobro. — V zadnjem desetletju sta se začeli širiti dve sorti, ki sta bili pred 15 leti genetično vzgojeni od Martinisa, ki je vzgojil tudi odlične nove sorte breskev. Njegovi hruški sta Goriška roznata (Goriziana rosa), ki je dobljena iz križanja med William-om in Karlom Wurtenberškim kraljem. Plodove tržemo koncem avgusta, zorijo pa novembra-decembra. Druga vrsta je Furlanska dekanka (Decana del Friuli), ki je križanka med William in goriško figovko. Plodovi se oberejo avgusta meseca, zorijo pa septembra.

VIRGILU ŠČEKU V SPOMIN

»Ožigosati hočem še eno krivico, ki muči našo deželo. Vojni oškodovanec ima po pisani postavi pravico do vojne odškodnine. Država je dolžnik, vojni oškodovanec upnik. Toda država ne daje oškodovancu predjemov naravnost v roke, temveč se poslužuje bančnih posredovalcev. Ta privilegirani ban-

III. Dr. E. BESEDNJAK

kir je Zvezni kreditni zavod v Benetkah. Njemu je dala vlada milijone v roke, da jih deli med vojne oškodovance. Denar, ki je namenjen za goriško deželo, se hrani v blagajnah v Benetkah, v te blagajne se stekajo obresti vsega tega denarja toliko časa, dokler se ne izplača predjem vojnemu oškodovancu. Čim več časa ostane denar v Benetkah, tem večji je dobiček banke.

»Tega so se gospodje v Benetkah dobro zavedali. Na vse mogoče načine, z vsemi zvičajami in spletkarijami so gospodje bankirji iz Benetk tiščali in tiščijo naš denar v svojih rokah in se ne morejo od njega ločiti. Mi zahtevamo, da se Zveznemu kreditnemu zavodu v Benetkah odvzame nemudoma pravica, da se bavi z vojno škodo za Goriško.«

V BOJ DO ZMAGE!

Burno pozdravljen od občinstva je nastopil poslanec Šček ter izvajal v kratkem tole: »Italijanski vojnoodškodninski zakon je najboljši med vsemi tozadevnimi zakoni evropskih držav. Vendar se je spremenil ta zakon danes samo v lepe sanje, zakaž danes se poraja odlok za odlok, ki imajo samo en edini namen, da uničijo ta zakon, ki je bil postavljen zato, da obnovi našo deželo in ustvari normalno življenje. Zadnji odloki tirajo ljudstvo v obup.«

»Bivši minister osvobojenih pokrajin mi je dejal, da potrebuje naša dežela posebne skrbi in nege. Ne, sem mu dejal, naše pokrajine ne potrebujejo nobene posebne skr-

bi in nege, tudi ne zahtevamo tega. Mi hočemo samo to, kar nam gre po pravici. Mi zahtevamo danes od vlade, da spoštuje vojnoodškodninski zakon in ne bomo odnehali od boja, dokler vlada zakona ne izvrši.«

»Če vlada v teku tega mečca ničesar ne ukrene, se bomo zbrali dne 1. maja na novem shodu in sklenili, da odstopijo občinski sveti in da državi ne bomo plačali davkov. Dvignite roke v znamenje, da prisežemo.«

To je bil svečan trenutek, ki bo ostal vsakomur v spominu. Desettisoči rok so se dvignili v znamenje prisege, tisoči glasov je bilo slišati: »Prisežemo! Giuriamo!«

DEŽELNA AVTONOMIJA NA GORIŠKEM

Za resolucijo, ki je bila sprejeta 2. aprila na shodu, so glasovale vse stranke in organizacije v deželi. Republikanska stranka, Italijanska ljudska stranka, Furlanska skupina Azione, Italijanska socialistična stranka, Narodna stranka fašistov, Zveza industrijalcev in trgovcev Goriške, Zveza zadrug vojnih oškodovancev na Goriškem, Italijanska kmetška stranka, Agrarna zveza Goriške, Italijanske občine, Zadruga zveza v Gorici, Politično društvo Edinost, Kmetško-delavske zveze, Zveza slov. stavbinskih zadrug, Zveza slovenskih županstev in Zveza goriških italijanskih stavbnih zadrug.

Razen tega so vojni oškodovanci ustanovili stalni odbor, ki je odposlal posebno odposlanstvo v Rim. Več ko mesec dni se je pogajalo z vlado in njenimi zastopniki v prilog oškodovancev. Vlada ni hotela dati jasnega odgovora ter se začela umikati za prijazne, toda prazne obljube.

Naši odposlanci so vladne obljube odklonili ter izjavili, da se vrnejo na Goriško ter naznanijo ljudstvu, da je vlada zahteve vojnih oškodovancev odklonila. V tistem času se je primerilo, da sta kralj in kraljica sklenila, obiskati našo deželo.

PRIHOD KRALJA IN KRALJICE

Pri tej priliki je Kmetško-delavska zveza imela sejo glavnega odbora in sklenila sledeče.

»Kmetško-delavska zveza je z ozirom na svoja načela in ker vrhu tega vlada ni izpolnila zahtev vojnih oškodovancev, ker je zavrnila našemu ljudstvu njegove šole, preganja slovenski in hrvaški jezik iz javnih uradov ter zatira dan za dnem pravice našega ljudstva, sklenila da se ne udeleži sprejema kralja in kraljice.«

O tem sem govoril, se razume, tudi s predsednikom izrednega deželnega zbora dr. Pettarinom, ki je mene določil, da prisostvujem sprejemu v Vidmu in Gorici. Rekel sem mu, da mi sklep Kmetško-delavskih zvez brani udeležiti se sprejema.

»Dobro,« je dejal, »ali vedeti morate, da bomo pri tej priliki delili odlikovanja.« »Jaz se jim s prijatelji odpovedujem.« »Ali nekaj odlikovanj vitezov,« je pripomnil, »je treba podeliti.« »Vam jih bomo predlagali.« Tako smo s Ščekom predlagali župana iz Sežane, g. Mohorčiča, in deželnega odbornika iz Idrije g. Trevena.

SPREJEM V TRSTU

Ko je kralj prispel v Trst, je bilo mesto v zastavah. Ob 9. uri so topovi naznanili, da se je izkrcal, in nato so se v kočijah odpeljali na trg Unità, kjer je bil v palači generalnega komisariata sprejem. Kralj je sprejel zastopnike različnih oblastev, med drugimi tudi poslance: Wilfana, Podgornika, Lavrenčiča in Stangerja.

Posnemamo po Edinosti poročilo o razgovoru s kraljem in kraljico.

»Poslanec Wilfan je rekel kraljici, da so navzoči tudi jugoslovanski poslanci in da se bo štel srečnega, če bo smel govoriti z Njenim Veličanstvom v našem jeziku, kakor je prosil tudi kralja, da posluša v tem jeziku naš prvi pozdrav.« Poslanec Wilfan je nadaljeval srbohrvaški: »Naši ljudje bodo srečni, ko bodo pozdravili v svoji sredi hčer junaške Črne gore.«

(Dalje)

»Huj huj, hura, naš poglavar, grozni Špičmuh!« je zarjovel več glasov. Sodeč po njih razbojniki niso bili mnogo bolj trezni kot njihov poglavar.

»Kc... hej... kaj sem že hotel... hum... reči!« je vpil poglavar. »Kar škoda za dekle... kc... Lahko bi jo obdržali... da bi nam kuhala... hahaha!... Toda najbolj varno bo le... hum... če jo pošljemo... kc... v krtovo deželo... kc...! Pijte, barabe! Eks!... Še enkrat natoči... kc... Dobro vino to, zares... hum! Kmalu bomo pili... kc... še boljšega... in tudi šampanjec... kc!«

Razbojniki so spet zarjuli od navdušenja, si napivali in treskali z bokali po mizi. Očitno jim niti na misel ni prišlo, da bi jih mogel kdo zalezovati.

»Kje imajo zaprto deklico?« je zašepetal Janez.

»Tam na drugem koncu kočje,« je odvrnil palček Oprezalček.

»Splaziva se tja! Rad bi si ogledal njeno ječo,« je rekel Janez. Po vseh štirih sta zlezla do drugega konca kočje. V temi je bilo komaj razločiti črni štirikotnik majhne line.

Prisluhnila sta, a ničesar ni bilo slišati. Deklica je najbrž spala.

Janez se je vzravnal in potipal z roko v lino. Bila je odprta, ker ni imela šipe, ampak samo leseno polkno, ki se je odpiralo navznoter. Razbojniki so ga pustili odprtega; najbrž iz brezbriznosti, saj je bilo okence preozko, da bi mogla deklica pobegniti skozenj. Pa tudi bali se niso, da bi koga priklicala, saj si že davno nihče ni več upal v te gozdove, kjer je že dolgo gospodaril krvoločni Špičmuh.

Trije bratje gredo po svetu

F. J. 11 PRAVLJICA

Janez in palček Oprezalček sta negibno prisluškovala z ušesom pri steni iz neobtesanih klad; šele čez dolgo časa, ko so razbojniki v drugem delu kočje za hip utihnili, se jima je zazdelo, da slišita čisto rahlo ihtenje.

Janez je popraskal po steni. Ker ni bilo odziva, je še nekajkrat popraskal, vedno nekoliko glasneje. Končno se je oglasil iz teme boječ in tenek glasek:

»Kdo je?«

»Prijatelj!« je zašepetal Janez. »A govori bolj po tihem, da te ne slišijo razbojniki. Pridi k okencu!«

»Ne morem. Sem privezana na ležišče,« je komaj slišno odvrnila deklica.

»Uh, barabe!« je zagodrnjal Janez skoraj na glas in stisnil pesti, tako ga je razjezila podlost razbojnikov, ki tako grdo ravna z majhno deklico.

Potem jo je šepetaje vprašal: »Kako ti je ime?«

»Evica,« je prišel tih odgovor. »Kdo pa si ti?«

»Meni je ime Janez. Prišel sem, da te rešim. Pomagali mi bodo tudi palčki in moja brata. Nič se ne boj, kmalu boš prosta.«

»Komaj že čakam. Tako se bojim,« je rekla deklica in glasek ji je zadrhtel, čeprav se je trudila, da ne bi spet zajokala.

(Dalje)

ŠPORTNI PREGLED

Veselje nad zmago

Italijansko športno javnost je spravila v navdušeno razpoloženje zmaga Interja nad slavno nogometno enajstorico Real Madrida v finalni tekmi prvakov za evropski pokal. Tekma je bila v sredo zvečer pred praznikom na Dunaju in se je končala s 3:1 (1:0). Gledalcev je bilo nad 72.000, med njimi 15.000 Italijanov in 3.000 Špancev, ki so na vse grlo bodrili svoje ljubljence. Seveda pa tudi Dunajčani niso molčali.

Italijanski športni časnikarji so postali poeti v opisovanju te tekme in moštva, ki je zopet dalo italijanskemu nogometu tako dolgo in tako željno pričakovano zadostženje — klubsko prvenstvo Evrope.

Vsi bari so bili v sredo zvečer, ko je te-

NEZAUPNI ŽENIN

V ameriškem mestu Baltimora sta se vzela 35 letna Viljem Metzger in Teresa Balough. Viljem se je dolgo časa branil zakonskih vezi z izgovorom, da so ameriške žene preveč gospodovale in negospodinske. Ko se je vendarle ojunčil, je peljal Terezo k notarju, kjer je morala podpisati uradni akt o svojih obveznostih. V prvi točki je rečeno, da mora ona moža vedno ljubiti, spoštovati in ubogati. V drugi točki je rečeno, da odločuje v družinskih sporih vedno le mož. V tretji točki je pa morala Tereza podpisati, da bo vsak dan kuha'la, prala in šivala; če bo potreba, bo morala tudi finančno prispevati k družinskemu proračunu.

Univerza Columbia v New Yorku je podelila Pulitzerjeve nagrade za razne oblike umetniškega in literarnega udejstvovanja. Pulitzerjevo nagrado za poezijo je dobil Louis Simpson za svojo zbirko pesmi »Na koncu odprte ulice«. Niso pa podelili nagrad za dramo, roman in glasbo. Nagrado za esejistiko je dobil Richard Hofstadter za knjigo »Protiteletualizem v ameriškem življenju«.

Tržačanka Ornella Volta, ki pa živi v Parizu, je objavila pri založbi Sugar v Milanu obširno razpravo o vampirizmu. V knjigi podaja pregled nad verovanjem v vampire (volkodlake), zlasti v zahodni in osrednji Evropi ter na Balkanu, kjer je to praznoverje najbolj razširjeno.

ŽENA IN DOM

Katera zdravila naj vzamemo s seboj na počitnice?

Kmalu bomo v dobi počitnic in vsakdo se pripravlja, da bi čimbolj nemoteno preživel dneve počitka, zato si bo za oddih izbral kraj, ki je daleč od velikega prometa in hrupnega življenja letoviščarjev. V takih krajih pa navadno ni zdravil in tudi ne lekarne. Zato je dobro, da si že doma preskrbimo najpotrebnejša zdravila, ki naj bi nam bila v sili takoj pri roki. Pri tem pa moramo gledati, da ne jemljemo s seboj preveč zdravil in pripomočkov, ki nam ne bi niti služili, in da ne puščamo doma to, kar bi v resnici potrebovali.

V tako imenovano »potno ročno lekarno« sodijo predvsem obvezila za prvo pomoč pri manjših ranah ali poškodbah. Za čiščenje kože v okolici rane bomo vzeli s seboj nekaj čistega alkohola ali žganja, lahko pa tudi jodovo tinkturo. Prav ta-

levizija prenašala tekmo Inter-Real Madrid, polni kot že dolgo ne med športnimi oddajami, in marsikak navdušen ljubitelj nogometa je zarjovel od navdušenja, ko sta Mazzola in Milani zabijala svoje gole, ali pa zastokal, kadar sta se Di Stefano ali »strašni« Puskas znašla pred mrežo Interja. Domov pa je marsikdo šel tako vesel, kot da bi bil zadel — trinajstico.

Bila pa je tudi športno in estetsko lepa tekma — kot se spodobi za evropske prve.

—0—

Sovjetska enajstorica je premagala v sredo v Moskvi Švedsko s 3:1 in si s tem priborila vstop v semifinale za Evropski pokal držav.

»GIRO D'ITALIA

V splošni lestvici Gira d'Italia vodi v petek še vedno Anquetil s 61 urami 46' in 19". Sledijo mu Zilioli, De Rosso, Mugnaini, Carlesi, Adorni, Balmanion in drugi z 1 do 3 minutnim zaostankom.

NAFTA - ČRNO ZLATO

Pred 100 leti je začel vrtati mister Drake pri ameriškem mestecu Titusville zemeljsko skorjo, da bi našel nafto, pozneje imenovano »črno zlato«. Ameriški časniki so s ponosom pisali: »Globoko v temno zemeljsko oblo so zvrtili jašek, 22 metrov globok. Kdo ve, kam bo to pripeljalo. Morda bodo naši potomci doživeli, da bo mogoče iz sto takih vrtin bruhalo »črno zlato«.

Potomci so res doživeli ta čudež in še več. Samo v Združenih državah je nad 450 tisoč vrtnalnih stolpov. Prodrli pa niso le 22 metrov globoko, marveč so že dosegli globino tudi 6806 metrov. V našem stoletju je nafta za človeštvo prav tako potrebna kot hrana. Brez nje bi ne imeli pogonskih sredstev, ne razsvetljave, ne kurjave.

In vendar so poznali to črno, gosto tekočino že v davnih časih. Ze grški zgodovinar Herodot je pisal, da so uporabljali na otoku Zante »zemeljsko olje« za balzimiranje trupel. Prebivavci mesta Agrigenta na Siciliji

Po vsej Angliji blagrujejo 46-letnega uradnika Cooperja, ki je čez noč postal milijonar. Pri nogometnih stavah, podobnih našemu »totocalcio«, je zadel 400 milijonov lir. Od nenadne sreče ga je zgrabila kar srčna slabost. Ko je položil ogromno vsoto v bančno zakladnico, je izjavil, da pomeni velik dobiček zanj pravo nesrečo in da ga obhaja strah spričo tolikih milijonov. Ker je še samski, prejema vsak dan na stotine ženitnih ponudb, kar ga še bolj vznemirja. Nesrečni milijonar hodí še vsak dan v službo in potegne svojo skromno plačo, milijone pa pusti ležati v blagajni.

—•—

V Chicagu posluje velika knjigarna »Newberry«, ki se ukvarja z nakupom in prodajo redkih književnih izdaj in rokopisov. Pred nekaj tedni se ji je posrečilo odkupiti približno za eno milijardo in 800 tisoč lir zbirko redkosti, ki je edinstvena na svetu. Obsega osem sto knjig, med katerimi so prve izdaje Shakespearovih in Chaucerjevih (začetnik angleškega slovstva) del; prve tiskane izdaje Aristotela, Homerja in Petrarka; posebna redkost so strassburška izdaja sv. pisma iz leta 1466 ter Michelangelove risbe in Cellinijevi bakrorezi.

Takšne redkosti bodo mogli odkupiti le bogati ljubitelji knjig ali pa državne knjižnice.

so si pa v grških časih že svetili s petrolejem.

Na Kitajskem so poznali petrolej že 300 let pred Kristusom kot »svetečo vodo«; pripisovali so ji peklenko moč. Stari Grki so jo prvi znali izkoristiti v vojne namene. Zažigali so nafto na vodi, da so se branili pred sovražnimi ladjami. »Grški ogenj«, zmes nafte, apna in prediva, so imele na krovu tudi trgovske ladje, ki so plule po nevarnih morjih v daljno Kitajsko. Z njim so se branile pred morskimi roparji. Prave uporabe nafte pa ljudje še dolga stoletja niso poznali. Sele rimski cesar Septimij Sever je ukazal napeljati v svoje razkošne kopalnice cevi z gorečo nafto za ogrevanje. V 7. stoletju, ko so začeli Bizantinci osvajati Perzijo, se je zahodni svet seznanil s to čudno tekočino. Takrat je prišlo v navado za zemeljsko olje ime naphth, kar pomeni v perzijskem jeziku: olje; odtod so skovali ime nafta. Ves srednji vek je nafta šla v pozabo. Nekod na vzhodu so jo uporabljali kot mazilno olje za kolesa; v Evropi pa kot oleum petral ali kameno olje za zdravila. V novem veku tudi še niso vedeli, kaj naj počnejo s črno tekočino v zemlji. Sele pred 100 leti je zmagovito preplavila ves svet. V Pennsylvaniji so načrpali iz prvih vrelcev komaj po 400 hektolitrov nafte na dan. Danes pa znaša svetovna produkcija nafte že okoli 1000 milijonov ton. Neizmerna bogastva daje črno zlato velikim petrolejskim trustom in premnogim arabskim šejkom.

Nafta in zlato se pa ne bi prelivala v takem obilju, če moderna kemična industrija ne bi uporabljala nafte kot surovino za 5500 najrazličnejših predmetov. Petrolkemija je razvila na stotine velikih tovarn, kjer izdelujejo vse mogoče, od plastičnih mas do zdravil in razstreliv. Celo hranilne snovi so že odkrili v zemeljskem olju. Njegovo korist pa spoznamo najbolj iz dejstva, da bi se brez nafte ustavili vsi avtomobili in letala; stroji bi obstali in doživeli bi katastrofalno gospodarsko revolucijo.

ko ne smemo pozabiti na platneno krpo, ki jo bomo uporabili za obkladke pri morebitnih vnetjih.

Od zdravil bomo vzeli s seboj nekaj tablet proti raznim bolečinam in prehladnim obolenjem. Tudi na odvajalno zdravilo ne smemo pozabiti.

Lahko vzburljivi ljudje naj bi na pot vzeli tudi stekleničko baldrijanove tinkture, ki je hkrati uspevalno sredstvo in pomaga tudi pri nervoznih srčnih težavah.

Tudi na mazilo proti sončnim opeklinam ne smemo pozabiti, pa tudi ne na kako hladilno mazilo zoper pike komarjev in mušic. Proti majhnim kožnim abscesom bomo vzeli ihtiolovo mazilo.

Končno bomo zoper omedlevico ali podobne napade vzeli s seboj tudi take kapljice, ki poživljajo krvni ohtok.

To je menda vse, kar bi vam priporočali za prvo pomoč pri manjših motnjah zdravja na počitnicah. Če bi se vam pa primerilo kaj hujšega, pa bo moral seveda priskočiti na pomoč zdravnik.

B
A
R
E
E

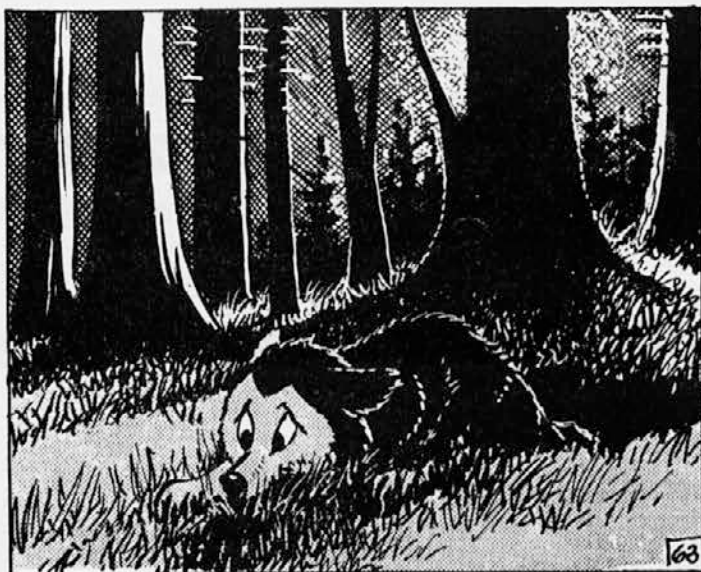
Po povesti
O. Curwooda
riše
Miki Muster

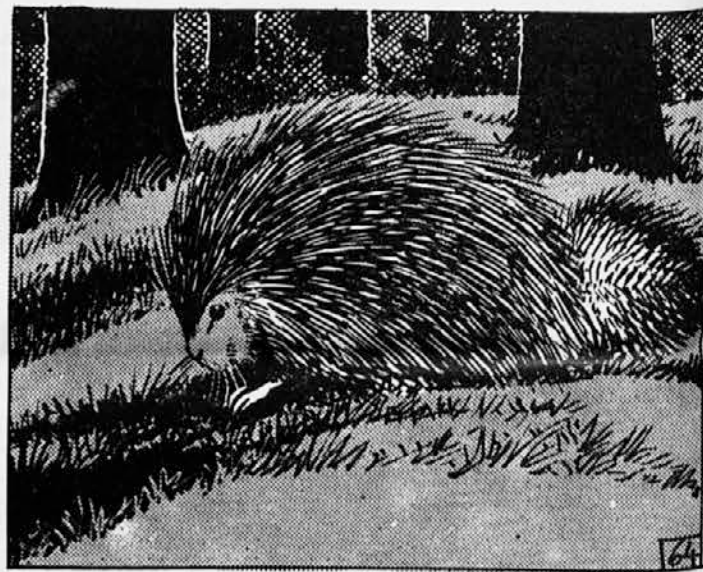
61. Prav nad seboj je zagledal enega svojih zasledovalcev. Nepeesa, ki se je bila skoraj spotaknila ob robu jame, je stala tik nad njim. V zadnji večerni svetlobi je Baree videl njen obraz. Ni mogel odmakniti oči od nje. Prevzel ga je prelep občutek, v katerem je pozabljal na bolečino. Ona pa je nežno klicala: »Uchimoo! Uchimoo!«

62. Potem je Baree zaslišal še drugi glas in tudi ta ni bil tako strašen kot tisti, ki jim je ob večerih Baree prisluškoval v gozdu. »Ne bova ga našla, Nepeesa. Skeda ga je! Pojdiva!« In Pierrot ji je pokazal brezovo vejico, ki jo je bila prestrelila njena krogla. Ta za palec debela vejica je spremenila smer krogle in rešila Bareeju življenje.

63. »Pa bo vseeno poginil!« je žalostno ugotovila Nepeesa. Pierrot je prikimal. Baree pa še pomislil ni na to, da bi poginil. Preveč žilav je bil, da bi bila rana na prednji nogi zanj smrtna, saj krogla še kosti ni poškodovala, čeprav mu je nogo močno raztrgala. Počakal je večera in v mesečini zlezal iz neprostoVOLjnega skrivališča.

64. Noga ni več krvavela, rana pa ga je močno bolela. Ob vsakem premiku je začutil sunkovito, ostro bolečino. Vendar se je vlekel proč, kot da bi slutil, da beži od nevarnosti, ko beži od jame. Nagon ga ni varal. Kake četrt ure po njegovem odhodu je padel v jamo ježevca. Če bi Baree ostal v jami, bi bil ves poln bodic in gotovo ne bi ušel smrti.

65. To noč Baree ni pomislil na počitek. Neprestano je hodil in vedno hujša jeza je vstajala v njem. Kadar je obstal, da si obliže rano, je tako jezno renčal, kakor da vidi tistega, ki mu jo je zadal. Tako je prišel iz gozda na jaso, ki je segala do vznožja nekega griča. Prišel je na lovsko področje ogromne stare snežne sove.

66. Sova je bila prav gotovo najstarejša med vsemi sovami v gozdu. Od starosti je že oglušela in oslepela, bila pa je še vedno močna in bojevita kakor v mladih letih. Ker je v nekem napadu zamenjala zajca z risom, je izgubila eno nogo. Zato je lovila na tleh in potrpežljivo čakala na plen. Za tretjo noč pa je čakala zaman.